

Nationaal Archief
*Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap*

Nummer Toegang: 1.10.02

Inventaris van het archief van Leo van Aitzema [levensjaren ca. 1580-1669], 1584-1669

Versie: 20-05-2021

L.W.A.M. Lasonder

Nationaal Archief, Den Haag 1916

This finding aid is written in Dutch.

I N H O U D S O P G A V E

Beschrijving van het archief.....	5
Aanwijzingen voor de gebruiker.....	6
Openbaarheidsbeperkingen.....	6
Beperkingen aan het gebruik.....	6
Materiële beperkingen.....	6
Aanvraaginstructie.....	6
Citeerinstructie.....	6
Archiefvorming.....	7
Geschiedenis van het archiefbeheer.....	7
De inbeslagname van de papieren door de Staten-Generaal.....	7
De papieren in het archief der Staten-Generaal.....	7
De Loketkas 'Loopende' nr. 428.....	8
De verwerving van het archief.....	10
Inhoud en structuur van het archief.....	11
Verantwoording van de bewerking.....	11
De inventarisatie.....	11
Verwant materiaal.....	13
Beschikbaarheid van kopieën.....	13
Beschrijving van de series en archiefbestanddelen.....	15
1 OORSPRONKELIJKE STUKKEN AFKOMSTIG VAN LEO VAN AITZEMA.....	15
2 AFSCHRIFTEN VAN STUKKEN, GEMAAKT VOOR EN DOOR LEO VAN AITZEMA.....	21
3 STUKKEN VAN FOPPE VAN AITZEMA.....	26
Bijlagen.....	27
Bijlage 1. Inventaris van stukken, behorende tot de verzameling-Aitzema van 1669.....	27
Bijlage 2. Lijst van stukken die voorkomen in de Loketkas der Staten-Generaal en afkomstig zijn uit de verzameling-Aitzema.....	36

BESCHRIJVING VAN HET ARCHIEF

Naam archiefblok:

Collectie Aitzema

Archiefbloknnummer:

1124

Omvang:

102 inventarisnummer(s) 5,58 meter

Taal van het archiefmateriaal:

Het merendeel der stukken zijn in het Nederlands, in het Frans, in het Spaans en in het Latijn gesteld.

Soort archiefmateriaal:

Geschreven documenten. Kennis van het 17e eeuwse handschrift is noodzakelijk.

Archiefdienst:

Nationaal Archief

Locatie:

Den Haag

Archiefvormers:

Leo van Aitzema, 1600-1669

Samenvatting van de inhoud van het archief:

Leo van Aitzema (1600-1669) was resident van de Hanzesteden. Het archief bevat onder ander zijn dagboeken, brieven door en voor Aitzema (zowel in zijn hoedanigheid van gezant als privé), verschillende afschriften van resoluties van de Staten-Generaal en verbalen van de legaties naar Engeland. Aitzema was tevens historicus die allerlei materiaal verzamelde voor zijn belangrijke werk 'Historie van saken van Staat en Oorlog' (..).

Aanwijzingen voor de gebruiker

OPENBAARHEIDSBEPERKINGEN

Volledig openbaar.

BEPERKINGEN AAN HET GEBRUIK

Reproductie van originele bescheiden uit dit archief is, behoudens de algemene regels die gelden voor het kopiëren van stukken, niet aan beperkingen onderhevig. Er zijn geen beperkingen krachtens het auteursrecht.

MATERIËLE BEPERKINGEN

Het archief kent beperkingen voor het raadplegen van stukken als gevolg van slechte materiële staat.

AANVRAAGINSTRUCTIE

Openbare archiefstukken kunnen online worden aangevraagd en gereserveerd. U kunt dit ook via de terminals in de studiezaal van het Nationaal Archief doen. Om te kunnen reserveren dient u de volgende stappen te volgen:

1. [Creëer een account of log in.](#)
2. Selecteer in de archiefinventaris een archiefstuk.
3. Klik op 'Reserveer' en kies een tijdstip van inzage.

CITEERINSTRUCTIE

Bij het citeren in annotatie en verantwoording dient het archief tenminste éénmaal volledig en zonder afkortingen te worden vermeld. Daarna kan worden volstaan met verkorte aanhaling.

VOLLEDIG:

Nationaal Archief, Den Haag, Collectie Aitzema, nummer toegang 1.10.02, inventarisnummer ...

VERKORT:

NL-HaNA, Aitzema, van, 1.10.02, inv.nr. ...

Archiefvorming

GESCHIEDENIS VAN HET ARCHIEFBEHEER

DE INBESLAGNAME VAN DE PAPIEREN DOOR DE STATEN-GENERAAL

De familiepapieren van de bekende resident van de Hanzesteden bij onze Republiek ¹ en historieschrijver Leo van Aitzema, op het belang waarvan reeds in 1864 door Fruin in zijn artikel over de 'Geheime briefwisseling van Lieuwe van Aitzema' (Verspreide Geschriften VIII, blz. 66) is gewezen en die sedert ook door de Commissie voor 's Rijks Geschiedkundige Publicatiën in haar Overzicht, blz. 98 zijn opgenomen, berusten in het archief der Staten-Generaal sedert 1671. Kort na de dood van Aitzema op 23 februari 1669 is er een rechtsvordering ingesteld tegen enige van diens gewezen klerken, onder andere Keiser, secretaris in dienst van de gedeputeerden der Staten-Generaal voor Friesland, Leliënberch, alsvoren van Overijssel ², tevens met Aitzema verwant, doordat hij diens nicht tot vrouw had, (zie het hierna te noemen geschrift van Wurm, blz. 53) en Pessers. De zaak heeft voor het Hof van Holland gediend in de eerste helft van 1670 - het vonnis over Keiser is uitgesproken 2 mei 1670 - en van het begin af aan hebben de Staten-Generaal zich beijverd de ten dienste van die zaak door het Hof van Holland in beslag genomen papieren 'tot griffie van Hunne Hoog Mogenden specterende' weer terug te vorderen. In hoeverre zij daarop werkelijk aanspraak konden maken, waar het toch blijkens de papieren zelf voor een deel gold het archief van één bij de republiek aanbevolen vreemde gezant, blijft hier voorlopig in het midden; een feit is, dat de pogingen van de Staten-Generaal tenslotte met goede uitslag bekroond zijn; op 14 juli 1671 wordt door de Staten-Generaal besloten, 'dat de stucken tot naerder order Hunne Hoog Mogenden ter griffie sullen worden bewaert.'

DE PAPIEREN IN HET ARCHIEF DER STATEN-GENERAAL

Wat is er thans nog in het archief van de Staten-Generaal van deze nagelaten papieren van Aitzema over?

Om deze vraag te beantwoorden zal het nodig zijn de zaak nog wat meer in bijzonderheden na te gaan. Op 17 februari 1670 besluiten de Staten-Generaal hun agent Cornelis de Heyde - dezelfde, aan wie wij de inventaris van 1677 en alle verdere inventariseringswerk aan het archief der Staten-Generaal in de 17e eeuw te danken hebben (zie Verslagen omtrent 's-Rijks Oude Archieven (VROA) 1913, blz. 30) - te machtigen zich naar het Hof van Holland te begeven 'ende de originele ende andere stucken, brieven, memoriën ende papieren, tot de griffie van Hunne Hoog Mogenden specterende, die onder 't gemelte Hoff jegenwoordich albereyts berusten, ende die Haer Edele noch souden mogen machtig werden, te visiteren ende inspecteren, oock deselve onder inventaris door last van tgemelte Hoff te maecken, naerdatselve Hoff sich daarvan soo int reguardt van eenige clerquen, excessen ende malversatiën gepleecht hebbende, als andersints naer behoorden gedient sal hebben, te syner tijt over te nemen ende weder te brengen ter voorscreven griffie van Hunne Hoog Mogenden' Op 18 juni 1670, dus anderhalve maand na de bovengenoemde uitspraak van het Hof van 2 mei, zijn de papieren blijkbaar nog niet in de griffie van Hunne Hoog Mogenden teruggekeerd. Op die datum toch lezen wij in de besluiten van de Staten-Generaal: 'Den agent De Heyde heeft in voldoening van Hunne Hoog Mogenden resolutie van den seventhienden February lestleden ter vergaderinge geëxhibeert seeckeren Inventaris van verballen, journalen, registers, cohieren ende bondels van Hunne Hoog Mogenden resolutiën, tractaten, instructiën, brieven ende

¹ In de verschillende biografieën van Aitzema, geboren in 1600, wordt nergens met zekerheid opgegeven het jaar, waarin Aitzema als resident van de Hanzesteden is opgetreden. Uit de hier beschreven stukken blijkt, dat dit reeds in 1626 - dus direct nadat Aitzema, na te Avignon gestudeerd te hebben (zie inv.nr. 53), als advocaat bij het Hof van Holland geadmitteerd werd- geweest is. Het eerste stuk is in inv.nr. 32 van 1626 toch is geadresseerd: 'Dem Erbarnd und Wolgeachteten Leo Ab Aisma, der Erbarnd Hanzestätte bestelten Agenten in 's-Grafenbage.' Vgl. ook G.W. Kernkamp, *Baltische Archivalia*, blz. 124 vlg.

² Zie nader inv.nr. 88.

andere papieren, munimenten ende stucken van wylen den resident Aitzema, soo secrete als andere, van verscheydene jaren, alle den staet concernerende, door ordre van den Hove van Hollandt uyt den huysse van den clerck Lelienbergh gehaelt ende onder den voorschreven Hove gebracht; gelijk hy oock geëxhibeert heeft seeckere naerdere Memorie van originele brieven ende andere stucken, uyt de griffie van Hunne Hoog Mogenden by Willem Hoppevelt, buyten kennisse van yemant, gelicht; waerop gedelibereert sijnde, is goetgevonden ende verstaen, dat den voorschreven Inventaris met ende nevens de voorschreven Memorie gestelt sal werden in handen van de heeren Schimmelpenninck ende andere Hunne Hoog Mogenden gedeputeerden tot de saecken van de griffie om deselven Inventaris ende Memorie te visiteren, oock toverleggen, wat met de voorschreven stucken gedaen, ende waer deselve gebracht sullen dienen te werden, doende daarvan rapport aan Hunne Hoog Mogenden.' Dit rapport werd uitgebracht in de vergadering van de Staten-Generaal van 23 juli daaraanvolgend en op die datum werd in overeenstemming daarmede besloten 'te versoeken de heeren Gecommitteerde Raden van Hollandt, dat H.E. omtrent den voornoemden Hove van Hollandt soodanigen ordre willen stellen ende die voorsieninge doen, ten eynde dat alle de stucken ende papieren, in den voorschreven Inventaris ende naerdere Memorie gespecificeert, ter voorschreven griffie van Hunne Hoog Mogenden onder d'opsicht van den voornoemden agent ten spoedichsten gebracht mogen werden'.

Het resultaat van een en ander vernemen we eerst bijna een jaar later. In de vergadering van de Staten-Generaal van 9 juli 1671 wordt gelezen een 'remonstrantie van den agent De Heyde, houdende, dat hy remonstrant achtervolgens Hunne Hoog Mogenden resolutie van den 23 July 1670 van den Hove van Hollandt nu machtich geworden is ende ter griffie gebracht heeft' de papieren van Aitzema. Hij verzoekt tevens, dat hij zelf en enige personen, die hem daarbij en bij het maken van de inventaris hebben geholpen, naar behoren zullen gehonoreerd worden. Op 14 juli wordt dat verzoek door de Staten-Generaal toegestaan en tevens, zoals reeds boven gezegd, besloten, dat de stukken tot nader order op de griffie van Hunne Hoog Mogenden zullen blijven.

De in de laatstgenoemde remonstrantie van De Heyde bedoelde, door hemzelf blijkbaar in 1670 gemaakte inventaris, waarin zowel de in de bovenaangehaalde resolutie van de Staten-Generaal van 18 juni 1670 vermelde 'verbalen, journalen, registers, cohieren ende bondels van Hunne Hoog Mogenden resolutiën, tractaten, instructiën, brieven ende andere papieren, munimenten ende strucken van wylen den resident Aitzema, soo secrete als andere, van verscheyden jaren, alle den staet concernerende, door ordre van den Hove van Hollandt uyt den huysse van den clerck Lelienbergh gehaelt ende onder den voorschreven Hove gebracht', alsook de in dezelfde resolutie voorkomende 'originele brieven ende andere stucken uyt Hunne Hoog Mogenden griffie by Willem Hoppevelt buyten kennisse van yemant gelicht' moeten opgenomen geweest zijn, is ondanks alle aangewende moeite niet in het archief der Staten-Generaal teruggevonden. Evenmin de 'Memorie', waarvan in dezelfde resolutie sprake is

DE LOKETKAS 'LOOPENDE' NR. 428

Wel berust in de Loketkas van de Staten-Generaal 'Loopende' 428 een stuk, dat blijkbaar is een afschrift van de in 1669 op het Hof van Holland gemaakte inventaris der zoëven in de eerste plaats genoemde 'verbalen, journalen enz.'. De hierboven letterlijk aangehaalde bewoordingen toch, waarin die inventaris in de resolutie van 18 juni 1670 vermeld wordt, komen geheel overeen met de titel van het genoemde stuk zelf; alleen zijn in dat stuk nog de woorden 'ende naderhant vandaer (d.i. het Hof) alhier (d.i. de griffie van Hunne Hoog Mogenden) herbracht' er aan toegevoegd.

Behalve de inventaris zelf bevatte Loketkas 'Loopende' 428 oorspronkelijk ook al de in die inventaris vermelde stukken, gelijk blijkt uit de aantekening in dorso van het stuk: 'Alle de bondels sijn te vinden op de plancke achter de letter A', welke aantekening er op geplaatst is door dezelfde klerk, die voor De Heyde, blijkbaar in 1677, toen deze de inventaris van de Loketkas geheel heeft herzien en bijgewerkt, ook dit stuk zelf heeft overgeschreven. Men moet aannemen, dat

gedurende een eeuw, of wellicht nog langer, al deze papieren, 'op de plancke achter de letter A' zijn blijven berusten. In de loop van de achttiende eeuw moet er echter een verandering in de opberging van het archief der Staten-Generaal, en bepaaldelijk van de tot de Loketkas behorende stukken hebben plaatsgehad. Waren deze stukken oorspronkelijk, gelijk de inventaris van het archief der Staten-Generaal van 1677 in bijzonderheden kan uitwijzen, verdeeld over verschillende vertrekken van de griffie der Staten-Generaal, later is men alle stukken in twee loketkassen - tevens komt thans voor het eerst de term 'loketkas' voor, waarnaar dit gedeelte van het archief der Staten-Generaal sedert steeds genoemd is - gaan opbergen. Die 'loketkassen' waren natuurlijk uitermate geschikt voor het opbergen van enkele of kleine verzamelingen van in de lengte gevouwen losse stukken. Het laat zich echter zeer goed denken, dat grote verzamelingen, als de papieren van Aitzema er een vormden, bij deze wijze van opberging in het gedrang moesten komen. Zo werd de in de Loketkas 'Loopende' 428 beschreven verzameling-Aitzema - gelukkig op de inventaris van die verzameling na, die nu alleen als 'Loopende' 428 bewaard bleef - naar de zolder verbannen. Immers in de memorie over het archief van de Staten-Generaal van de klerk Nieuwenhuisen, opgesteld in 1793, worden op fo. gvo. als 'op de zolder' verblijvende vermeld: 'Eenige stukken en gedeeltens van de papieren van wijlen den historieschrijver van Aitzema'.

Aldus was de toestand, toen in 1852 een Duits geleerde het archief bezocht om studie te maken over de betrekkingen van ons land met de Hanze en bepaaldelijk ook over Foppe van Aitzema, de oom, die in de eerste helft van de zeventiende eeuw gedurende een aantal jaren ons land bij de Hanzesteden vertegenwoordigde, en over Leo van Aitzema, de neef, die omgekeerd gezant van de Hanzesteden in ons land was, en op welke laatste onze verzameling betrekking heeft. Bij die gelegenheid zijn nog geheel onverwacht, slechts enige dagen vóór het vertrek van de vreemde bezoeker, de stukken, waarover hiervoren werd gehandeld, door de commies-chartermeester De Zwaan uit hun schuilhoek op de zolder van het Rijksarchief - immers in dezelfde vertrekken, waar vroeger de Staten-Generaal hadden gezeteld, was thans het Rijksarchief gevestigd - te voorschijn gebracht.

Straks nader over de Duitse geleerde. Thans eerst nog een enkel woord over de andere in de resolutie van de Staten-Generaal van 18 juni 1670 genoemde papieren van Aitzema, die aldaar en bovendien nog iets uitvoeriger in de remonstrantie van De Heyde, vermeld in de resolutie van 9 juli 1671³, worden aangeduid als 'originele brieven ende andere stucken ende papieren, uyt H.H.M. griffie door de klercken Willem Hoppevelt ende Kayser buyten kennisse van yemant gelicht'. Gelijk ik al zei, uit besluit van de Staten-Generaal van 9 juli 1671 blijkt duidelijk, dat er, waarschijnlijk in 1670, een inventaris is opgemaakt van alle stukken van Aitzema tezamen, maar deze inventaris is tot heden toe nog niet teruggevonden. Wel heb ik gemeend sporen van de inventarisatie te kunnen herkennen in geheel gelijksoortige nummers, die buiten op de stukken zijn aangebracht en dat wel niet alleen op de stukken van ouds beschreven als Loketkas 'Loopende' 428 en voor een deel in 1852 van de zolder voor de dag gekomen, maar ook op een groot aantal andere stukken in het archief der Staten-Generaal. Sommige van deze zijn in de achttiende eeuw, blijkbaar tegelijk met de stukken, behorende tot Loketkas 'Loopende' 428, naar de zolder verbannen: immers onder de in 1852 teruggevundene komen een aantal voor, die niet vermeld zijn op de als 'Loopende' 428 bewaard wordende inventaris van 1669, terwijl er wel opschriften en nummers als boven bedoeld op worden aangetroffen. Andere daarentegen zijn steeds met het archief van de Staten-Generaal vermengd gebleven, echter zodanig, dat men toch altijd ze als van Aitzema afkomstige papieren is blijven beschouwen. Blijkbaar vormen al deze andere stukken in het archief der Staten-Generaal tezamen de als 'originele brieven ende andere stucken ende papieren uyt Hunne Hoog Mogenden griffie door de klercken Hoppevelt ende Kaiser buyten kennisse van yemant gelicht' aangeduide rest van de verzameling Aitzema, en dat gedeelte daarvan, dat niet op de zolder terecht kwam, maar met het eigenlijke archief der Staten-Generaal vermengd bleef, vormde blijkbaar de verzameling van stukken betreffende Aitzema, die dadelijk bij de komst van het Rijksarchief van prof. C.F. Wurm - zo heette de Duitse geleerde - in september 1852 aan hem konden worden voorgelegd. Zoals Wurm zelf in zijn artikel getiteld: 'Studien in den Archiven von Braunschweig,

3 Deze remonstrantie is in haar geheel opgenomen in het brievenboek van de Staten-Generaal van 1671, fo. 643.

Bremen, Haag (niederländ. Reichsarchiv) und Wolfenbüttel, über die Lebensschicksale des Foppius van Aitzema, ersten niederländischen Residenten bei den Hansestädten und über den Nachlass des Leo van Aitzema, ersten hansischen Residenten im Haag', opgenomen in Verzeichnis der Vorlesungen, welche am Hamburgischen akademischen Gymnasium von Ostern 1854 bis Ostern 1855 gehalten werden, blz. 1 en blz. 61 mededeelt, was het reeds vroeger; ook in Duitsland, bekend, dat het 'gezantschapsarchief' van Leo van Aitzema op het Rijksarchief in Den Haag berustte, en grondde zich deze wetenschap op een brief daarover van de Rijksarchivaris De Jonge aan de consul van Hamburg te Amsterdam, S.G. Broekman, uit het jaar 1845. Met dit 'gezantschapsarchief van Aitzema' kunnen, dunkt mij, moeilijk anders bedoeld worden dan de bovengenoemde delen uit het archief der Staten-Generaal, die dadelijk in september 1852 aan Wurm konden getoond worden.

Volledig was de verzameling Aitzema daarmee echter niet. Dit kan - uit het voorafgaande bleek het reeds voldoende - alleen dan het geval zijn, wanneer de bovenbedoelde in 1852 enige dagen vóór Wurms vertrek van de zolder te voorschijn gekomen stukken, voor een gedeelte beschreven in de inventaris van 1669, zich bevindende in de Loketkas der Staten-Generaal 'Loopende' 428, en mogelijk nog andere stukken, gemerkt met de nummers van de tot heden niet teruggevonden inventaris van De Heyde van 1670, met de reeds eerder bekend zijnde delen in het archief der Staten-Generaal zullen zijn herenigd.

In de hierna volgende inventaris heeft die hereniging zo volledig als met de thans ten dienste staande gegevens mogelijk was, plaatsgehad. Ware de meer genoemde inventaris van 1670 teruggevonden, ongetwijfeld zouden dan nog verscheiden stukken als behorende tot de verzameling Aitzema herkend zijn. Om het belang van de zaak heb ik echter gemeend de inventaris reeds thans in deze vorm te moeten afdrukken. Het gehele archief der Staten-Generaal en dat van het zogenaamde Legatiearchief - zie Verslagen omtrent 's Rijks Oude Archieven over 1915, blz. 41 - is, althans wat betreft de delen, in alle richtingen nagegaan. Natuurlijk was het ondoenlijk de duizenden losse stukken uit die tijd - een periode van bijkans vijftig jaar - met hetzelfde doel na te zien. Het is dus zeer wel mogelijk, dat bij de definitieve ordening van dat gedeelte van het archief der Staten-Generaal nog stukken te voorschijn komen, die blijkens de er op geplaatste nummers of anderszins tot de verzameling zullen moeten gerekend worden. Wellicht dat ook de 'Verspreide collecties' nog enkele stukken opleveren. Een der thans beschreven nummers (inv.nr. 82) kon reeds daarvan worden ontleend.

DE VERWERVING VAN HET ARCHIEF

De rechtstitel is (nog) onbekend

Inhoud en structuur van het archief

VERANTWOORDING VAN DE BEWERKING

DE INVENTARISATIE

Wat betreft de inrichting van de inventaris, deze is verdeeld in drie scherp gescheiden afdelingen: in de eerste zijn alle oorspronkelijke stukken, afkomstig van Aitzema, samengebracht, in de tweede zijn uitsluitend aanwezige afschriften van stukken, voor of door Aitzema gemaakt ⁴, terwijl in een derde afdeling enkele stukken zijn beschreven, die afkomstig zijn uit de boedel van Leo van Aitzema's oom Foppe van Aitzema, en op de een of andere manier onder de papieren van eerstgenoemde zijn terecht gekomen.

Het was verder noodzakelijk aan de inventaris twee bijlagen toe te voegen. Als bijlage 1 is afgedrukt de hiervóór meermalen genoemde inventaris van stukken, behorende tot de verzameling Aitzema van 1669, waarvan een afschrift voorkomt in de Loketkas der Staten-Generaal 'Loopende' 428. ⁵ Niet alleen zal het daardoor gemakkelijker vallen mogelijk later nog stukken terecht te brengen, maar het was bovendien noodzakelijk deze inventaris in zijn geheel op te nemen, omdat bij de definitieve regeling van het archief der Staten-Generaal de Loketkas, wat de plaatsing der stukken betreft, in zijn geheel zal worden gelaten. Een groot aantal tot de verzameling Aitzema behorende stukken zijn dus, hoewel in achterstaande inventaris op papier beschreven ter plaatse, waar ze volgens herkomst en aard behoren, wat betreft hun plaatsing in de Loketkas 'Loopende' 428 gelaten. Bij elk nummer, waar dit het geval is, is naar bijlage 1 verwezen, terwijl omgekeerd aldaar is aangegeven, onder welk nummer de betreffende stukken in achterstaande inventaris voorkomen.

Geheel van dezelfde aard is bijlage 2, bevattende een lijst van stukken, die elders in de Loketkas van de Staten-Generaal zijn opgenomen, en die blijkens de er op geplaatste nummers tot de verzameling Aitzema moeten worden gerekend. Uit de hiervóór genoemde resolutie van de Staten-Generaal van 18 juni 1670 waar wordt gesproken van 'originele brieven ende andere stucken, uyt de griffie van Hunne Hoog Mogenden gelicht,' moet men opmaken, dat tot de uit de nalatenschap van Aitzema in beslag genomen papieren ook originele aan de Staten-Generaal gerichte brieven behoord hebben. Dergelijke stukken zou men thans in het archief der Staten-Generaal, waaruit ze eertijds ontvreemd waren, moeten laten, terwijl hoogstens in een bijlage 3 van hun aanwezigheid zou kunnen worden melding gemaakt. Voor een toevoeging van een dergelijke bijlage bestond echter geen aanleiding; immers slechts één pak met dergelijke stukken, dat, hoewel niet originele brieven aan de Staten-Generaal, dan toch originele brieven aan een naar dat college gezonden commissie bevat, is aangetroffen. Het is dat, voorkomende onder 'Loopende' 228 en aldaar nader aldus omschreven: 'Stucken raeckende de besendinge van de heeren, jonckheeren, hovelingen ende rechteren van Ooster- ende Westerwarven aen Hunne Hoog Mogenden gedaan in den jare 1639.'

Ten slotte nog een mededeling over een paar stukken, die, hoewel oorspronkelijk tot Aitzema's papieren behorende, in het archief van het Hof van Holland zijn achtergebleven, en ook thans nog daar zijn gelaten. In de hiervóór genoemde remonstrantie van De Heyde van 9 juli 1671 is sprake van enige 'weynige' stukken, 'die onder den vorscreven Hove' zijn gebleven. En inderdaad berusten onder de criminele papieren van het Hof van Holland van 1670 nog enige stukken 'rakende Bootsma ende den resident Aitzema.' Een van deze stukken is het laatste brievenboek van Aitzema, getiteld: 'Journaal van alle voorgevallen staetsche politijcqe als andere saeken van den jare 1668', dat begint met 9 januari van dat jaar en dus direct aansluit bij inv.nr. 13, terwijl het andere een kasboek is, waarin Aitzema van 1653 tot zijn dood zijn uitgaven heeft opgetekend.

4 Dat Aitzema tegen betaling afschriften van in de griffie der Staten-Generaal berustende stukken liet maken, kan blijken uit inv.nr. 52.

5 Toegang 1.01.06, inv.nr. 12548.428 (naast blz. 597).

Verwant materiaal**BESCHIKBAARHEID VAN KOPIEËN**

Inventarisnummers van dit archief zijn niet in kopievorm beschikbaar

BESCHRIJVING VAN DE SERIES EN ARCHIEFBESTANDDELEN

1 OORSPRONKELIJKE STUKKEN AFKOMSTIG VAN LEO VAN AITZEMA

Zie ook inv.nrs. 57, 73, 76 en 77. De banden en pakken met brieven en andere stukken, beschreven in inv.nrs. 14 vlg., bestaan voor het grootste gedeelte uit aan Aitzema gerichte originele brieven van regeringslichamen en bijzondere personen, van laatstgenoemde ook voor een gedeelte aan Aitzema in zijn particulier gericht, zie met name inv.nrs. 47-51. Nu en dan bevinden zich in de banden en pakken ook minuten van door Aitzema verzonden brieven, steeds eigenhandig door hem geschreven, terwijl de bij Aitzema ingekomen brieven - ook die aan hem in zijn particulier - vaak van bijlagen vergezeld zijn. Zoals uit het onderstaande duidelijk is, zijn de door Aitzema in zijn kwaliteit ontvangen brieven grotendeels uit Duitsland afkomstig. In inv.nrs. 14-31 bevinden zich ook brieven van elders onder andere zeer enkele uit Engeland.

1-8**Dagboek.****1630-1660****2 delen**

In dit dagboek zijn door Aitzema eigenhandig, aanvankelijk meest in het Spaans en in het Latijn, later uitsluitend in het Frans en in het Nederlands, nu en dan ook in cijferschrift de gebeurtenissen van de dag en in de beide eerste delen ook zaken van particuliere aard opgetekend. Bepaaldelijk is voortdurend door hem opgetekend, aan wie hij brieven heeft geschreven. Zie voor de nadere typering van dit dagboek en het hierop volgende brievenboek (inv.nrs. 9-13), ook Wurm, A.w., blz. 65. Er is een hiaat tussen 1643 en 1652. Het dagboek over 1639-1643 en dat over 1643-1644 worden vermeld in de inventaris van de Loketkas der Staten-Generaal 'Loopende' resp. nrs. 428/16, 428/25 (zie hierna bijlage 1). Aldaar worden van na 1660 nog vermeld het dagboek over 1660-1661 (zie 428/120) en dat over 1662-1664 (zie 428/123). Wellicht zijn na 1664 dagboek en brievenboek (inv.nrs. 9-13) samengevallen.

1**1630-1638, 1 deel**

Het deel bevindt zich in de Loketkas der Staten-Generaal 'Loopende' 428/10 (zie hierna bijlage 1).

2**1638-1643, 1 deel**

Het deel bevindt zich in de Loketkas der Staten-Generaal 'Loopende' 428/14 (zie hierna bijlage 1).

3**1652-1653**

De band bevindt zich in de Loketkas der Staten-Generaal 'Loopende' 428/68 (zie hierna bijlage 1) en is samengesteld uit zeven katernen, genummerd: '1-7'. In deze en de volgende banden zijn verscheidene afschriften van staatsstukken en gedrukte pamfletten en andere drukwerken bijgebonden.

4**1653-1655**

Van deze band zijn alleen zeven losse katernen bewaard gebleven, genummerd: '15-21'. De thans niet meer aanwezige katernen: '8-14' uit het jaar 1653 worden vermeld in de Loketkas der Staten-Generaal 'Loopende' 428/72 (zie hierna bijlage 1).

5**1655-1656**

De band bevindt zich in de Loketkas der Staten-Generaal, 'Loopende' 428/81 (zie hierna bijlage 1) en is samengesteld uit acht katernen, genummerd: '22-29'.

6**1656-1657**

De band bevindt zich in de Loketkas der Staten-Generaal, 'Loopende' 428/92 (zie hierna bijlage 1) en is samengesteld uit elf katernen, genummerd: '30-40'.

7**1657-1659**

De band bevindt zich in de Loketkas der Staten-Generaal, 'Loopende' 428/18 (zie hierna bijlage 1) en is samengesteld uit vijftien katernen, genummerd: '41-54'.

8**1659-1660**

De band bevond zich in de Loketkas der Staten-Generaal, 'Loopende' 428/18 (zie hierna bijlage 1) en is samengesteld uit acht katernen, genummerd: '55-62'.

9-13**Brievenboek.****1635-1668****2 delen**

Overeenkomstig de titel, die aldus luidt: 'Journael van remarquable staets- ende politicque als andere saecken, bij de heer Aissema, zoo het schijnt, gehouden tot het formeeren van zyne brieven van correspondentie....' zijn in dit brievenboek door Aitzema de gebeurtenissen van de dag opgetekend, uit welke gegevens hij zijn brieven aan zijn lastgevers heeft samengesteld. Er zijn hiaten tussen de jaren 1638 en 1648, 1650 en 1657, 1660 en 1663 en 1664 en 1667. Behalve over 1660-1663 (zie inv.nr. 12) wordt alleen over de jaren 1665-1666 in de inventaris van de Loketkas der Staten-Generaal 'Loopende' 428/145 nog een brievenboek vermeld (zie hierna bijlage 1). Vergelijk ook 428/84, waar brieven uit de jaren 1650-1656 worden vermeld. Het Brievenboek over 1668-1669, aansluitende aan het laatste hier genoemde (inv.nr. 13), is gelaten in het archief van het Hof van Holland, 3.03.01, inv.nr. 5287; zie de inleiding blz. 12.

9 1635-1638, 1 deel

Het deel bevindt zich in de Loketkas der Staten-Generaal 'Loopende' 428/12 (zie hierna bijlage 1).

10 1648-1650, 1 deel

Het deel bevindt zich in de Loketkas der Staten-Generaal 'Loopende' 428/45 (zie hierna bijlage 1).

11 1657-1660

De band bevindt zich in de Loketkas der Staten-Generaal 'Loopende' 428/116 (zie hierna bijlage 1).

12 1663-1664

De band bevindt zich in de Loketkas der Staten-Generaal 'Loopende' 428/12 (zie hierna bijlage 1) en is samengesteld uit elf katernen, genummerd: '23-33'. De thans niet meer aanwezige katernen '1-22' over de jaren 1660-1663 worden vermeld in de Loketkas der Staten-Generaal 'Loopende' 428/119 (zie hierna bijlage 1).

13 1667-1668

De band bevindt zich in de Loketkas der Staten-Generaal 'Loopende' 428/147 (zie hierna bijlage 1).

14-31

Brieven, door Aitzema in zijn kwaliteit van resident der Hanzesteden ontvangen.

1627-1669

1 band

Onder de brieven worden enkele aangetroffen - sommige daarvan zijn niet eens geopend - die aan Aitzema zijn toegezonden om uit te reiken aan de Staten-Generaal, waaraan door hem echter geen gevolg is gegeven. Zeer talrijk zijn de in het Latijn gestelde brieven aan Aitzema van de secretaris der stad Danzig (Gedani) Johannes Chemnitz (zie o.a. Kernkamp, Baltische Archivalia, blz. 248 vlg.), overleden in 1668. Verder zij de aandacht gevestigd op enige brieven aan Aitzema van Theodoor Graswinckel, een brief uit 1633 van Hugo de Groot en een brief uit 1650 van Willem Frederik van Nassau, stadhouder van Friesland en Groningen.

14 1627-1634, 1 band

In deze band is bijgebonden een afschrift van het traktaat van overgave der stad Maagdenburg in 1633 en een afschrift van het verbaal van het gezantschap naar Engeland in 1627, zoals ook de oorspronkelijke titel nader kan uitwijzen, die luidt als volgt: 'Register van brieven aen den heer resident Aissema tsedert den 19den February 1627 tot den 19den Decembris 1634 incluys met eenige weinige brieven van ende aen den staet nevens een copie van de overgifte der stad Maechdenburch ende een copie-verbael van de heeren Cats ende Joachimi, Haer Hooch Mogenden extra-ordinaris ende ordinaris ambassadeurs respectievelijk aen den Conick van Englant van den jare 1627'. De band opent met enige brieven van Christiaan IV van Denemarken aan Foppe van Aitzema uit 1625.

15 1628-1639, 1 omslag

Niet raadpleegbaar

Het pak bevindt zich in de Loketkast der Staten-Generaal 'Loopende' 428/8 (zie hierna bijlage 1). Uit de jaren 1629, 1631, 1632 en 1635 zijn geen stukken aanwezig. Een der stukken is een originele brief van de resident van onze Republiek te Hamburg Foppe van Aitzema (die zich daarin tekent: 'Aissema tot Alsem') aan de Staten-Generaal met ingesloten brief aan de prins, beide uit het jaar 1630.

16 1640-1641, 1 omslag

Niet raadpleegbaar

Het pak bevindt zich in de Loketkas der Staten-Generaal 'Loopende' 428/19 (zie hierna bijlage 1).

17 1642, 1 omslag

Niet raadpleegbaar

Het pak bevindt zich in de Loketkas der Staten-Generaal 'Loopende' 428/8 (zie hierna bijlage 1).

-
- 18** 1643-1647, 1 pak
Niet raadpleegbaar
Het pak bevindt zich in de Loketkas der Staten-Generaal 'Loopende' 428/175 (zie hierna bijlage 1).
- 19** 1648, 1 omslag
Niet raadpleegbaar
Het pak bevindt zich in de Loketkas der Staten-Generaal 'Loopende' 428/35 (zie hierna bijlage 1).
- 20** 1649-1650, 1 omslag
Niet raadpleegbaar
Het pak bevindt zich in de Loketkas der Staten-Generaal 'Loopende' 428/44 (zie hierna bijlage 1). Hierbij een brief uit Bremen aan 'Monsieur Hamilton, Gentilhomme Anglais à la Haye'.
- 21** 1651, 1 omslag
Niet raadpleegbaar
Het pak bevindt zich in de Loketkas der Staten-Generaal 'Loopende' 428/52 (zie hierna bijlage 1).
- 22** 1652-1654, 1 pak
Niet raadpleegbaar
Het pak bevindt zich in de Loketkas der Staten-Generaal 'Loopende' 428/175 (zie hierna bijlage 1).
- 22A** 1655-1656, 1 pak
Niet raadpleegbaar
Het pak bevindt zich in de Loketkas der Staten-Generaal 'Loopende' 428/175 (zie hierna bijlage 1).
- 23** 1657, 1 omslag
Niet raadpleegbaar
Het pak bevindt zich in de Loketkas der Staten-Generaal 'Loopende' 428/103 (zie hierna bijlage 1).
- 24** 1658, 1 omslag
Niet raadpleegbaar
Het pak bevindt zich in de Loketkas der Staten-Generaal 'Loopende' 428/107 (zie hierna bijlage 1).
- 25** 1659, 1 omslag
Niet raadpleegbaar
Het pak bevindt zich in de Loketkas der Staten-Generaal 'Loopende' 428/175 (zie hierna bijlage 1).
- 26** 1660-1662, 1 pak
Niet raadpleegbaar
Het pak bevindt zich in de Loketkas der Staten-Generaal 'Loopende' 428/12 (zie hierna bijlage 1).
- 27** 1663, 1 omslag
Niet raadpleegbaar
Het pak bevindt zich in de Loketkas der Staten-Generaal 'Loopende' 428/141 (zie hierna bijlage 1).
- 28** 1664, 1 omslag
Niet raadpleegbaar
Het pak bevindt zich in de Loketkas der Staten-Generaal 'Loopende' 428/123 (zie hierna bijlage 1).
- 29** 1665, 1 omslag
Niet raadpleegbaar
Het pak bevindt zich in de Loketkas der Staten-Generaal 'Loopende' 428/144 (zie hierna bijlage 1).
- 30** 1666-1668, 1 pak
Niet raadpleegbaar
Het pak bevindt zich in de Loketkas der Staten-Generaal 'Loopende' 428/123 (zie hierna bijlage 1).
- 31** 1669, 1 omslag
Niet raadpleegbaar
Het pak bevindt zich in de Loketkas der Staten-Generaal 'Loopende' 428/175 (zie hierna bijlage 1). Het merendeel van de zich in dit pak bevindende stukken zijn brieven, waarvan de datum niet kon worden vastgesteld.

- 32** Brieven en andere stukken, door Aitzema in zijn kwaliteit van resident der Hanzesteden uit Bremen en Hamburg ontvangen.
1626-1635 1 band
Het pak bevindt zich in de Loketkas der Staten-Generaal 'Loopende' 428/7 (zie hierna bijlage 1). Een groot aantal dergelijke brieven bevinden zich ook in inv.nrs. 14-31. Bijzondere vermelding verdienen daaronder in het Frans gestelde brieven van een onbekende te Hamburg, blijkens op diens laatste schrijven van 1667 door Aitzema zelf geplaatste notitie 'le bon borgemaistre Möller, vray père de sa patrie et mon grand bienfaiteur', verder een door Aitzema zelf geschreven beschrijving van een reis, voor de stad Bremen door Friesland en Groningen gedaan in 1655, en een blijkbaar daarmee in verband staand origineel schrijven uit datzelfde jaar van de magistraat van Bremen aan de Staten van de stad Groningen en Ommelanden.
- 33** Brieven en andere stukken, door Aitzema in zijn kwaliteit van resident der Hanzesteden uit Bremen ontvangen in verband met het geschil tussen die stad en de graaf van Oldenburg.
1646-1657 1 pak
Het pak bevindt zich in de Loketkas der Staten-Generaal 'Hoochduytslant, Poolen ende Moscovien' 136 (zie hierna bijlage 2).
- 34** Brieven en andere stukken, door Aitzema in zijn kwaliteit van resident der Hanzesteden uit Hamburg ontvangen in verband met het nemen op de Elbe van het schip St. George door Hollandse schepen.
1653 1 omslag
Het pak bevindt zich in de Loketkas der Staten-Generaal 'Hoochduytslant, Poolen ende Moscovien' 113 (zie hierna bijlage 2).
- 35** Brieven en andere stukken, door Aitzema in zijn kwaliteit van resident der Hanzesteden uit Bremen ontvangen in verband met de geschillen tussen deze stad en Zweden.
1654 1 pak
Het pak bevindt zich in de Loketkas der Staten-Generaal 'Hoochduytslant', Poolen ende Moscovien 118 (zie hierna bijlage 2).
- 36** Brieven en andere stukken, door Aitzema in zijn kwaliteit van resident der Hanzesteden uit Hamburg ontvangen over het schip 'Den Groenen Jager'.
1656 1 omslag
Het pak bevindt zich in de Loketkas der Staten-Generaal 'Loopende' 428/88 (zie hierna bijlage 1).
- 37** Brieven en andere stukken, door Aitzema in zijn kwaliteit van resident der Hanzesteden uit Bremen ontvangen, naar aanleiding van hetgeen Jan de Smeecker, burger en inwoner der stad Middelburg, van de stad Bremen heeft te vorderen.
1661 1 omslag
Het pak bevindt zich in de Loketkas der Staten-Generaal 'Loopende' 428/128 (zie hierna bijlage 1).
- 38** Brieven en andere stukken, door Aitzema in zijn kwaliteit van resident der Hanzesteden uit de landen van Gulik, Kleef en Berg ontvangen.
1647-1648 1 pak
Het pak bevindt zich in de Loketkas der Staten-Generaal 'Hoochduytslant, Poolen ende Moscovien' 107 (zie hierna bijlage 2). Zie ook inv.nrs. 14-31, waar zich verscheidene dergelijke brieven bevinden.
- 39** Brieven en andere stukken, door Aitzema in zijn kwaliteit van resident der Hanzesteden uit Kleef en omgeving ontvangen.
1651 1 omslag
Het pak bevindt zich in de Loketkas, der Staten-Generaal 'Hoochduytslant, Poolen ende Moscovien', 110 (zie hierna bijlage 2). Zie ook inv.nrs. 14-31, waar zich verscheidene brieven uit Kleef bevinden.
- 40** Brieven en andere stukken, door Aitzema in zijn kwaliteit van resident der

Hanzesteden uit Munster ontvangen.

1659

1 pak

Het pak bevindt zich in de Loketkas der Staten-Generaal 'Hoochduytslant, Poolen ende Moscovien' 148 (zie hierna bijlage 2).

41-43

Brieven en andere stukken, door Aitzema in zijn kwaliteit van resident der Hanzesteden uit Oostfriesland ontvangen.

1652-1659

2 omslagen

Ook in inv.nrs. 14-31 bevinden zich een groot aantal brieven uit Oost-Friesland: Emden, Aurich enz.

41

1652, 1 omslag

Het pak bevindt zich in de Loketkas der Staten-Generaal 'Oostvrieslant' 48 (zie hierna bijlage 2).

42

1655, 1 pak

Het pak bevindt zich in de Loketkas der Staten-Generaal 'Oostvrieslant' 51 (zie hierna bijlage 2).

43

1659, 1 omslag

Het pak bevindt zich in de Loketkas der Staten-Generaal 'Oostvrieslant' 53 (zie hierna bijlage 2).

44

Brieven en andere stukken, door Aitzema in zijn kwaliteit van resident der Hanzesteden uit Wesel ontvangen.

1630-1658

1 pak

Het pak bevindt zich in de Loketkas der Staten-Generaal 'Hoochduytslant, Poolen ende Moscovien' 142 (zie hierna bijlage 2). Ook in inv.nrs. 14-31 bevinden zich verscheidene brieven uit Wesel.

45

Minuut-verbaal van de legatie van Aitzema als resident der Hanzesteden naar Brugge en Engeland.

1652

1 deel

De titel luidt: 'Verbael van de heer Aitzema, door de steden Lubeck, Bremen ende Hamborgh naar London ende Brugge afgesonden.' Met vele door Aitzema eigenhandig aangebrachte doorhalingen en wijzigingen. Deels in cijferschrift.

46

Stukken op die legatie betrekking hebbende.

1652

1 omslag

Het pak bevindt zich in de Loketkas der Staten-Generaal 'Loopende' 428/65 (zie hierna bijlage 1).

47-51

Brieven en andere stukken, door Aitzema in zijn particulier ontvangen.

1625-1669

1 pak

In deze pakken bevinden zich:

1. Brieven van familieleden aan Aitzema, daaronder een zeer groot aantal van zijn vader Meinard van Aitzema, secretaris van de admiraliteit te Dokkum (zie over hem o.a. G. de Wal, Oratio de claris Frisiae jurisconsultis, blz. 135), verder enkele van zijn broeders Meinard en Schelto en zijn zuster Sjoerd, van zijn oom Foppe van Aitzema, agent van onze Republiek bij de Hanzesteden (zie hiervóór, blz. 9) - verscheidene van deze laatste brieven zijn in cijferschrift - van zijn oom Julius van Aitzema te Emden (zie De Wal, A. w. blz. 135) en van zijn oom Carel Roorda.

2. Brieven van geleerden aan Aitzema, daaronder van Caspar Barlaeus, Daniel Heinsius, Ulricus Huber en Samuel Maresius. Uit de jaren 1636, 1643, 1656-1658, 1665 en 1666 zijn geen brieven aanwezig.

47

1625-1632

Het pak bevindt zich in de Loketkas der Staten-Generaal 'Loopende' 428/162 (zie hierna bijlage 1).

48

1633

Het pak bevindt zich in de Loketkas der Staten-Generaal 'Loopende' 428/11 (zie hierna bijlage 1).

49

1634-1661, 1 pak

Het pak bevindt zich in de Loketkas der Staten-Generaal 'Loopende' 428/162 (zie hierna bijlage 1). Uit de jaren 1636, 1643, 1646, 1652, 1656, 1658 en 1659 zijn geen stukken aanwezig. In het pak bevindt zich een origineel stuk, blijkbaar afkomstig uit de papieren van een commissie uit de Staten van Friesland, waarvan Aitzema's oom Carel Roorda lid was. Van 14 oktober 1635. Het stuk is in dorso gemerkt: 'Ilst'.

50 1662
Het pak bevindt zich in de Loketkas der Staten-Generaal 'Loopende' 428/133 (zie hierna bijlage 1).

51 1663-1669
Het pak bevindt zich in de Loketkas der Staten-Generaal 'Loopende' 428/162 (zie hierna bijlage 1).

52 Kwitanties van aan Aitzema geleverde boeken en schilderijen en andere leveringen aan en werkzaamheden voor Aitzema gedaan.
1646-1660 1 omslag
Het pak bevond zich in de Loketkas der Staten-Generaal 'Loopende' 428/166 (zie hierna bijlage 1).
Een der stukken is een 'Specificatie van tgeene is geleverd aan depeches ten comptoire van de generalyteyt voor en ten behoeve van mijn heer resident Aissema.'

53 Adversaria over allerlei onderwerpen, door Aitzema als student te Avignon en later gehouden.
1621-1627 1 deel
Het pak bevindt zich in de Loketkas der Staten-Generaal 'Loopende' 428/155 (zie hierna bijlage 1).

2 AFSCRIFTEN VAN STUKKEN, GEMAAKT VOOR EN DOOR LEO VAN AITZEMA

Zie ook inv.nr. 14. Behalve het eerste en laatste nummer van deze afdeling betreffen alle stukken Aitzema in zijn kwaliteit van resident der Hanzesteden. Bij de vaststelling van de volgorde der stukken is er van uitgegaan, dat die betreffende het buitenland voorop gaan en wel eerst die betreffende Duitsland, Zweden en Rusland, daarna die betreffende Engeland, Frankrijk, Portugal, Italië en Barbarije, terwijl inv.nrs. 95-100 enkele stukken betreffende binnenlandse aangelegenheden volgen.

- 54** Adversaria van allerlei buiten- en binnenlandse staatszaken en zaken, Aitzema in zijn particulier betreffende.
1595-1635 1 band
De titel luidt: 'Een register continerende alderhande copiën, gedrukt ende gescreven, soo van politycque als particuliere saecken van verscheydene jaren confuselick onder den anderen gebonden als: Poincten van beschryvinge van de Staten van Holland ende Westvrieslant, een Staet van oorloge te water de anno 1628, Staet van employ ter saecke van defroyementen ende vereeringen van den jare 1600 tot den jare 1631 inclus, by den staet gedaen, Item van de heerlijcke goederen van alle de steden in Holland, ende Westfrieslant ende een lijste van de verpondingen in Holland.' Voorin een door Aitzema eigenhandig geschreven genummerde inhoudsopgave. De nummers 3, 6, 10-15, 22, 24-27, 30-32, 35-36, 38-39, 53-56, 58 en 61-70 ontbreken.
- 55** Adversaria van allerlei binnen- en buitenlandse staatszaken.
1586-1634 1 band
De band bevindt zich in de Loketkas der Staten-Generaal 'Loopende' 428/150 (zie hierna bijlage 1). Voorin een door Aitzema eigenhandig geschreven genummerde inhoudsopgave.
- 56-57** Adversaria van allerlei buitenlandse staatszaken.
1596-1650 2 banden
Hierin verscheidene afschriften van traktaten.
56 1596-1632
57 1596-1650
In deze band ook enkele afschriften van oudere traktaten enz. uit de jaren 1436, 1441, 1443, 1479 en 1486, en opgaven van valuatie van het geld over 1454-1526. Bijgebonden is een origineel aan Aitzema gericht schrijven van graaf Lodewijk van Anhalt uit 1643.
- 58** Adversaria van allerlei binnenlandse zaken.
1584-1632 1 band
De band bevindt zich in de Loketkas der Staten-Generaal 'Loopende' 428/149 (zie hierna bijlage 1). De stukken zijn genummerd met Aitzema's hand. De nummers 1, 6-9 en 12 ontbreken.
- 59-64** Resoluties van de Staten-Generaal en andere stukken ingekomen bij en uitgegaan van dat lichaam.
1610-1651 5 delen
In de inventaris van de Loketkas der Staten-Generaal 'Loopende' nrs. 428/18, 428/26, 428/29, 428/30, 428/32, 428/36 en 428/73 worden nog vermeld resoluties van de Staten-Generaal resp. over 1639-1640, 1644, 1646, 1647, 1648 en 1654.
59 1610-1611
Het pak bevindt zich in de Loketkas der Staten-Generaal 'Loopende' 428/2 (zie hierna bijlage 1). Het is tezamen met het register van resoluties van 1643-1644 (inv.nr. 63) in één band gebonden. Bovendien is bijgebonden een staat van oorlog van 1621.
60 1637-1638
De titel luidt: 'Copie van het register van de resolutiën van H.H.M. beginnende met den 2de July 1637 ende eyndigende met den 1ste July exclus 1638'.
61 1638-1639
Het deel bevindt zich in de Loketkas der Staten-Generaal 'Loopende' 428/15 (zie hierna bijlage 1).
62 1640-1641

- Het deel bevindt zich in de Loketkas der Staten-Generaal 'Loopende' 428/24 (zie hierna bijlage 1).
- 63** 1643-1644
Het deel is met het register van resoluties over 1610-1611 (inv.nr. 59) in één band samengebonden.
- 64** 1649-1651, 1 band
De band bevindt zich in de Loketkas der Staten-Generaal 'Loopende' 428/49 (zie hierna bijlage 1).
- 65** Resoluties van de Staten-Generaal en andere stukken betreffende de vredehandel te Munster.
1624-1647 1 band
De band bevindt zich in de Loketkas der Staten-Generaal 'Loopende' 428/4 (zie hierna bijlage 1).
- 66** -.
Ontbreekt
Dit inv.nr., bevattende het Verbaal van het verhandelde bij de vrede van Munster, 1647-1648, bevindt zich in het archief van de Staten-Generaal, 1.01.01.05, inv.nr. 8428. De titel luidt: 'Verbael van het gepasseerde op de generale vredehandelingen tot Munster gehouden bij heeren H.H.M. plenipotentiarissen tzedert den 17 November 1646 tot den 24 December 1647 incluys.' Voorin staat aangetekend: 'Dit verbael is gehouden by den heer van Meynerswijck.'
- 67** -.
Ontbreekt
Dit inv.nr., bevattende het Verbaal van het verhandelde bij de vrede van Munster, 1647-1648, bevindt zich in het archief van de Staten-Generaal, 1.01.01, inv.nr. 8430. De titel luidt: 'Verhael van het verhandelde bij H.H.M. plenipotentiarissen tot Munster op de generale vredehandelingen aldaer tzedert den 3 December 1647 tot den 2 January 1648 incluys.'
- 68** Privileges van de stad Aken.
1657 1 katern
Het stuk bevindt zich in de Loketkas der Staten-Generaal 'Hoochduytslant, Poolen ende Moscovien' 157 (zie hierna bijlage 2).
- 69-71** Stukken betreffende Brandenburg.
1648-1655 2 omslagen
- 69** 1648, 1 pak
Het pak bevindt zich in de Loketkas der Staten-Generaal 'Brandenburch' 12 (zie hierna bijlage 2).
- 70** 1649
Het pak bevindt zich in de Loketkas der Staten-Generaal 'Brandenburch' 14 (zie hierna bijlage 2).
- 71** 1655
Het pak bevindt zich in de Loketkas der Staten-Generaal 'Brandenburch' 18 (zie hierna bijlage 2).
- 72** Stukken betreffende de militie te Danzig.
1657 1 pak
Het pak bevindt zich in de Loketkas der Staten-Generaal 'Hoochduytslant, Poolen ende Moscovien' 139 (zie hierna bijlage 2).
- 73** Stukken betreffende de gereformeerden te Danzig.
1650-1651 1 pak
Het pak bevindt zich in de Loketkas der Staten-Generaal 'Hoochduytslant, Poolen ende Moscovien' 109 (zie hierna bijlage 2). Hierbij enkele aan Aitzema gerichte originele brieven.
- 74** Stukken betreffende Kleef en Wesel.
1655 1 pak
Het pak bevindt zich in de Loketkas der Staten-Generaal 'Hoochduytslant, Poolen ende Moscovien' 120 (zie hierna bijlage 2).

- 75** Verbaal van de legatie naar Munster.
1657 1 deel
De titel luidt: 'Copie verbael by de heeren Barendrecht, Lange ende Van der Hooge, gedeputeerden van H.H.M. aan den bisschop van Munster tot bylegginge van de differenten tusschen S.F.D. ende de stadt Munster gehouden ende ter generaliteit overgelevert den 19 December 1657'.
- 76** Stukken betreffende Oost-Friesland.
1647 1 pak
Het pak bevindt zich in de Loketkas der Staten-Generaal 'Oostvrieslant' 46 (zie hierna bijlage 2). De stukken hebben voornamelijk betrekking op de heren van In- en Kniphuisen, terwijl er enkele originele brieven uit 1658 van hen aan Aitzema, onder voorkomen. Men zie brieven van hen aan Aitzema ook in inv.nrs. 14-31.
- 77** -.
Ontbreekt
Dit inv.nr., bevattende ingekomen en uitgegane stukken bij en van gezanten van de republiek in Zweden, 1653-1655, bevindt zich in het archief van de Staten-Generaal, 1.01.01, inv.nr. 8479. De titel luidt: 'Brieven, remonstrantiën, memoriën etc. van ende aen (den) Coninck ende Coninginne sampt de regieringe in Sweden, resp. gescreven ende gepresenteert alle meest van H.H.M. heeren ministers aldaer in de jaren 1653, 1654 ende 1655 ende den staet concernerende.' Onder de stukken bevindt zich één originele brief aan Aitzema.
- 78** -.
Ontbreekt
Dit inv.nr., bevattende een Verbaal van de legatie naar Zweden, 1640, bevindt zich in het archief van de Staten-Generaal, 1.01.01, inv.nr. 8390. De titel luidt: 'Copie verbael van de heeren Boreel, Sonck ende Aylva, H.H.M. ambassadeurs aen de Coninginne ende Croone van Sweeden in den jare 1640'.
- 79** -.
Ontbreekt
Dit inv.nr., bevattende een Verbaal van de legatie naar Rusland, 1648, bevindt zich in het archief van de Staten-Generaal, 1.01.01, inv.nr. 8456. De titel luidt: 'Verbael van de ambassade van Moscoviën van de(n) heer Coenraad Burch, ter generaliteit overgegeven den 18en December in den jare 1648'.
- 80-81** Adversaria van allerlei staatszaken betreffende Engeland.
1653-1654 2 banden
- 80** 1653-1654
De titel luidt: 'Verscheydene resolutiën, secreete als anders, mitsgaders veele andere notabele saecken van tsedert den 18en November 1653 tot December 1654 incluyt voorgevallen meest Engellant raeckende'. De stukken zijn voor het merendeel uitgescheurd.
- 81** 1654
De titel luidt: 'Register van brieven, resolutiën, propositiën ende memoriën, mitsgaders alle de stucken, die wegens desen staet in ende omtrent de saecken van Engellant hebben gedient in den jare 1654'.
- 82** Brief van Rudolph Winwood aan de staten van Holland (?) over het bestand.
1608 1 stuk
Het stuk bevindt zich in de Loketkas der Staten-Generaal 'Loopende' 428/171 (zie hierna bijlage 1).
- 'Cohier van verscheydene resolutiën van staet in de jaren 1617, 1626 en 1627 raeckende de negociatie by den heer Carleton in Engellant genomen.'
1617 - 1627
Overgebracht naar 1.01.02. Staten-Generaal, inv.nr. 8355
- 84** Verbaal van de legatie naar Engeland.
1639 1 band

Bijgebonden zijn resoluties van de Staten-Generaal van 1642 en een staat van oorlog, ongedateerd, zoals ook blijkt uit de titel, die luidt als volgt: '...H.H.M. resolutiën van staet, genomen in den jare 1642 ende een copie van het verbael by de heeren H.H.M. ambassadeurs François Aerssens ende Joachimi in derselver ambassade aen den Coninck van Groot-Brittaignen, gehouden in den jare 1639, mitsgaders een copie van een staet van oorloge sonder jaer ende dagh, alle in één volumen gebonden.'

85

-.

Ontbreekt

Dit inv.nr., bevattende een Verbaal van de legatie naar Engeland, 1644-1645, bevindt zich in het archief van de Staten-Generaal, 1.01.01, inv.nr. 8397. De titel luidt: 'Verbael van de heeren Boreel, Van Rheede van Rhenswoude, H.H.M. extra-ordinaris ambassadeurs, ende de heer Joachimi, derselver ordinaris ambassadeur in Engeland, aengaende het gepasseerde ende verhandelde geduyrende derselver ambassade anno 1644 ende 1645.'

86

Verbalen van legaties naar Engeland.

1651-1653

1 band

De titel luidt: 'Verbalen van de heeren Catz, Schaep ende Van de Perre, H.H.M. ambassadeurs in de jaren 1651 ende 1652 in Engeland geweest, ende een van den jaere 1653 by de heeren ambassadeurs Beverningk, Nieupoort, Van de Perre ende Jonghsthal, mede aldaer geweest synde, met de documenten ende stucken van de jaren 1650 tot 1653 incluyt daertoe specterende, alle copielick in één volumen gebonden ende los daarinne leggende.'

87

Verbaal van de legatie naar Engeland.

1653-1654

1 band

De titel luidt: 'Verbael van alle de considerabelste poincten ende saecken, die de heeren H.H.M. ambassadeurs aen het Parlement ende Republijcque van Engeland ingevolge van de nader resolutie van 21 October 1653 met de wedercompste van de heeren Nieupoort ende Jongstal getraceert hebben met de stucken daertoe specterende 1653 ende 1654'.

88

Resoluties van de Staten-Generaal betreffende en secrete brieven van de gezant Willem Nieupoort uit Engeland.

1656

1 pak

Het pak bevindt zich in de Loketkas der Staten-Generaal 'Loopende' 428/86 (zie hierna bijlage 1). Dit zijn de stukken, genoemd door Wurm, A. w. blz. 63, die de klerk Lelienbergh bezig zou geweest te verbranden op het ogenblik, dat hij werd gevangen genomen; vgl. ook in de inleiding hiervóór blz. 10. De stukken zijn inderdaad voor het grootste gedeelte door het vuur verteerd.

89

Stukken betreffende het opbrengen van Franse schepen door De Ruyter.

1657

1 pak

Het pak bevindt zich in de Loketkas der Staten-Generaal 'Vrankrijk' 110 (zie hierna bijlage 2).

90

Stukken betreffende Portugal.

1648

1 pak

Het pak bevindt zich in de Loketkas der Staten-Generaal 'Portugael' 18 (zie hierna bijlage 2).

91

Verbaal van de legatie naar Portugal.

1657

1 deel

De titel luidt: 'Verbael van den bewinthebber (sc. van de West-Indische Compagnie) Ten Hove ende Gijsbert de Witt wegens hare commissie aen de Coninginne-Regente van Portugael van den jare 1657.'

92

Verbaal van de legatie naar Portugal.

1661

1 deel

De titel luidt 'Verbael van den heer Gijsbert de Witt wegens syne commissie aen den Coninck van Portugael van den jare 1661.'

93

Stukken betreffende de Waldenzen in Piemont.

1655

1 pak

Het pak bevindt zich in de Loketkas der Staten-Generaal 'Italiën, Savoyen, Constantinopolen, Marocco, Venetiën, Zalee ende Barbariën' 32 (zie hierna bijlage 2).

'Historysch verhael van de stede Thunis, Algiers ende andere steden in Babariën gelegen, bescreven door N.N. (Cornelis Pijnacker) by occasie van syne legatie op Algiers, Thunis ende Malta sonder naem, dach ofte jaer.'

1622-1623

Overgebracht naar 1.01.02 Staten-Generaal, inv.nr. 8342

95-96

Stukken betreffende het huis van Oranje.

1651-1652, 1663

2 pakken

95

1651-1652

Het pak bevindt zich in de Loketkas der Staten-Generaal 'Loopende' 296 (zie hierna bijlage 2).

96

1663

Het pak bevindt zich in de Loketkas der Staten-Generaal 'Loopende' 401 (zie hierna bijlage 2).

97

Orde op de raadsbestelling in de stad Leeuwarden.

1657

1 stuk

Het stuk bevindt zich in de Loketkas der Staten-Generaal 'Loopende' 349 (zie hierna bijlage 2).

98

Stukken betreffende de twisten in de provincie Overijssel.

1654

1 pak

Het stuk bevindt zich in de Loketkas der Staten-Generaal 'Loopende' 314 (zie hierna bijlage 2).

99-100

Stukken betreffende Groningen en de Ommelanden.

1655-1657

2 pakken

99

1655

Het pak bevindt zich in de Loketkas der Staten-Generaal 'Loopende' 322 (zie hierna bijlage 2). In ditzelfde nummer 322 bovendien nog originele brieven aan de Staten-Generaal enz., die nooit deel van de verzameling Aitzema hebben uitgemaakt.

100

1656-1657

Het pak bevindt zich in de Loketkas der Staten-Generaal 'Loopende' 345 (zie hierna bijlage 2). In ditzelfde nummer 345 bovendien nog originele brieven aan de Staten-Generaal enz., die nooit deel van de verzameling Aitzema hebben uitgemaakt.

101

Stukken betreffende de heerlijkheid, Ameland.

1635-1637

1 pak

Het pak bevindt zich in de Loketkas der Staten-Generaal 'Loopende' 210 (zie hierna bijlage 2). Deze voor en door Leo van Aitzema gemaakte afschriften hebben betrekking op de belening met het eiland Ameland, met welke zaak Foppe van Aitzema zich in de jaren 1636 vlg. heeft bezig gehouden, zie nader Wurm, A. w., blz. 38 vlg.

3 STUKKEN VAN FOPPE VAN AITZEMA

Foppe van Aitzema, een oom van Leo van Aitzema, was evenals zijn neef resident van de Republiek bij de Hanzesteden. Andere stukken betreffende Foppe van Aitzema bevinden zich in de inv.nrs. 14, 47-51 en 101.

102

Declaraties van de resident van onze Republiek bij de Hanzesteden Foppe van Aitzema.

1627-1636

1 pak

Het pak bevindt zich in de Loketkas der Staten-Generaal 'Loopende' 428/9 (zie hierna bijlage 1).

BIJLAGEN

BIJLAGE 1. INVENTARIS VAN STUKKEN, BEHORENDE TOT DE VERZAMELING-AITZEMA VAN 1669

Inventaris van verbalen, journalen, registers, kohieren en bundels van Haar Hoog Mogenden resoluties, traktaten, instructies, brieven en andere papieren, munimenten en stukken van de gewezen resident Van Aitzema, secrete en andere, van verschillende jaren, alle de Staat aangaande, door order van het Hof van Holland uit het huis van de klerk Lelienbergh gehaald en onder het voorschreven hof gebracht en later vandaar alhier gebracht.

Stukken, waarbij in de kolom 'Inv.nr.' geen nummer is ingevuld, berusten niet meer in het archief Van Aitzema (zie inleiding), noch in het archief van de Staten-Generaal. De verblijfplaats van deze stukken is onbekend.

Nr.	Omschrijving	Inv.nr.
1.	Resoluties van de heren Staten van Holland en West-Friesland genomen in het jaar, nevens enige traktaten met Frankrijk gemaakt, 1597.	-
2.	Resoluties van de Staat van het jaar 1610 tot 1611 en van januari 1634 tot 1644, alsmede een staat van oorlog van het jaar 1621.	59
3.	Verschillende kopieën van adviezen van de heer Van Langerack, Haar Hoog Mogenden; ambassadeur bij de koning van Frankrijk, en daar vandaan geschreven in de jaren 1615 en 1616.	-
4.	Register van resoluties, memorialen, brieven en verdere stukken, gediend hebbende tot de generale vredeshandeling te Munster, beginnende met het jaar 1624 en eindigende op 16 november 1647.	65
5.	Brieven, geschreven aan de resident Van Aitzema in 1629.	-
6.	Liber rationum anno 1623 en 1624.	-
7.	Register van de jaren 1626 tot 1635.	32
8.	Brieven aan de resident Van Aitzema van het jaar 1626 tot en met het jaar 1642.	15, 17
9.	Particuliere stukken betreffende declaraties van de resident Van Aitzema van 15 juli 1627 tot 5 juli 1628.	102
10.	Register miscellanea, meest particularia, van geen bijzonder belang sinds 1630 tot 1638 tezamen gecompineert.	1
11.	Particuliere brieven van verschillende personen aan de heer Van Aitzema geschreven in het jaar 1633.	48
12.	Register of journaal van alle voorgevallen zaken in genere, beginnende op 15 december 1633 en eindigende op 29 december 1664.	12
13.	Minuten en geauthentiseerde extracten van secrete resoluties van Haar Hoog Mogenden, ook gediend hebbende tot het maken van een traktaat met Frankrijk in het jaar 1634.	-
14.	Particulier journaal, ook enige staatszaken betreffende, doch van geen belang, beginnende met het jaar 1638 en eindigende met het jaar 1643.	2
15.	Resoluties van Haar Hoog Mogenden vanaf het jaar 1638 tot 1 juli 1639.	61
16.	Journaal van alle politieke staats- en andere zaken met enige inserties van resoluties etc., bestaande uit veertien kohieren, beginnende met	-

Nr.	Omschrijving	Inv.nr.
	februari 1639 en eindigende in mei 1643.	
17.	Journaal van opmerkelijke staats- en politieke en andere zaken door de heer Van Aitzema, naar het schijnt gehouden tot het formeren van zijn brieven van correspondentie in de jaren 1635, 1636, 1637 en 1638.	9
18.	Kopie van het register van de resoluties van Haar Hoog Mogenden: extracts-gewijs geschreven sedert anno 1639 tot en met juli 1670.	-
19.	Brieven aan de resident Van Aitzema van verscheidene personen geschreven in de jaren 1640 en 1641.	16
20.	Stukken betreffende Zweden en Denemarken van het jaar 1645.	-
21.	Proposities, memories, procuraties, brieven en resoluties betreffende staatszaken, alle betrekking hebbend op het maken van generale vrede in Christenrijk en beginnende met het jaar 1636 en eindigende met het jaar 1648.	-
22.	Brieven, resoluties en stukken met enige losse bijlagen, alle gediend hebbende tot en op de vredeshandeling te Munster in het jaar 1648.	-
23.	Verscheidene resoluties en brieven, alsmede kopie van memories etc., alle van het jaar 1648 en 1649 na de vrede met Spanje te Munster gesloten doch van geen belang, 1649.	-
24.	Register van resoluties beginnende met juli 1640 tot eind december 1641.	62
25.	Journaal met insertie van verscheidene instructies, memories, brieven etc. de staat concernerende van de jaren 1643 en 1644.	-
26.	Enige kopieën van resoluties bij Haar Hoog Mogenden genomen anno 1644.	-
27.	Stukken in de Hoogduitse taal zijnde voornamelijk van het jaar 1645.	-
28.	Oostfriesse stukken, memories en brieven, gediend hebbende in de jaren 1640 en 1647.	-
29.	Enige kopieën van resoluties bij Haar Hoog Mogenden genomen anno 1645.	-
30.	Kopieën van resoluties by Haar Hoog Mogenden genomen, 1646.	-
31.	Miscellanea voornamelijk Brandenburg betreffende, 1647.	-
32.	Kopieën van resoluties by Haar Hoog Mogenden genomen in het jaar 1647.	-
33.	Stukken betreffende Oost-Friesland van het jaar 1647.	-
34.	Een bundel met stukken betreffende Brazilië etc. en de West-Indische Compagnie 1647.	-
35.	Originele brieven, de staat aangaande, aan de heer Van Aitzema geschreven in 1648.	19
36.	Enige kopieën van Haar Hoog Mogenden resoluties, 1648.	-
37.	Stukken betreffende Oost-Friesland en verscheidene brieven in origineel dienaangaande aan de heer Van Aitzema geschreven, 1648.	-
38.	Kopieën van brieven aan en van de Staat anno 1649, zijnde van geen belang.	-

Nr.	Omschrijving	Inv.nr.
39.	Kopieën van Franse memories, ingediend ter generaliteit in 1649.	-
40.	Anglica, 1649.	-
41.	Kopieën van resoluties door Haar Hoog Mogenden genomen.	-
42.	Landsdagreces van de Standen Kleef en Gulik, door order van de Keurvorst van Brandenburg gehouden in het jaar 1649.	-
43.	Kopieën van brieven aan en van de Staat, alsmede proposities, memories en resoluties betreffende de zaken van Engeland, 1649.	-
44.	Originele brieven aan de heer Aitzema door diverse personen geschreven in de jaren 1649 en 1650.	20
45.	Journal van brieven en al hetgeen in zaken van Staat is voorgevallen en beginnende op 8 oktober 1648 en eindigende op 7 oktober 1650.	-
46.	Stukken betreffende de generaliteit van het jaar 1650.	10
47.	Kopie-obligatie ten bedrage van 800.000 pond sterling bij deze Staat in het jaar 1599, ten behoeve van Elisabeth, koningin van Engeland, gepasseerd en de betaling van dien, nevens verscheidene traktaten en contracten, tussen Engeland, Frankrijk en deze Staat dienaangaande als anders in verscheidene jaren gesloten.	-
48.	Resolutie van de heren Staten van Holland en West-Friesland betreffende het casseren van de militie 1650.	-
49.	Register van kopieën van brieven van en aan de Staat, alsmede proposities en reoluties van Haar Hoog Mogenden, alle vanaf 27 december 1649 tot en met het jaar 1651.	64
50.	Kopieën van Haar Hoog Mogenden resoluties, genomen in 1651, meest in kohieren geschreven gevonden.	-
51.	Een bundel van Oost-Friese zaken van het jaar 1651.	-
52.	Een bundeltje van papieren, meest brieven aan de heer Van Aitzema, 1651. 21	-
53.	Punten, waarop de heren Staten van Holland op 12 september en 29 oktober 1651 zijn beschreven geweest.	-
54.	Particuliere stukken betreffende Zweden, 1651.	-
55.	Kopieën van adviezen van de admiraliteitscolleges.	-
56.	Brieven, instructies en resoluties, meest betreffende de beveiliging van de Middellandse Zee tegen piraterij, in het bijzonder van de Franse in het jaar 1651.	-
57.	Een bundel van kopieën van brieven en stukken van het jaar 1651, betreffende de generaliteit.	-
58.	Particuliere missiven aan de heer Aitzema en enige minuten van memories door zijn Edelheid aan de Staat gepresenteerd, 1651.	-
59.	Miscellanea van geen belang van de jaren 1651 en 1652.	-
60.	Een bundel met papieren betreffende de diverse particuliere zaken, 1652.	-
61.	Een bundel van Haar Hoog Mogenden resoluties genomen in 1652.	-
62.	Brieven aan de resident Van Aitzema geschreven van de Hanzesteden en	-

Nr.	Omschrijving	Inv.nr.
	andere particuliere in zijn deputatie in Engeland, 1652.	
63.	Kopieën van elf brieven, zowel secrete als andere, nevens zeven bijlagen en zes resoluties van Haar Hoog Mogenden van het jaar 1652.	-
64.	Kopieën van meest secrete en andere brieven, alle van ambassadeur Nieupoort aan Haar Hoog Mogenden geschreven in het jaar 1652.	-
65.	Anglica betreffende enige zaken van resident Aitzema in Engeland verricht voor en vanwege de Hanzesteden en hetgeen aldaar voorgevallen is, 1652.	46
66.	Missiven van ambassadeur Boreel en andere stukken, 1653.	-
67.	Kopieën van zes secrete brieven en een staatse resolutie met een kopie uit het journaal van de vice-admiraal Witte Cornelis de Witt en een memorie voor Jan Janssen om enige resoluties uit de registers te lichten, 1653.	-
68.	Journaal van staats- en andere meest politieke zaken, voorgevallen sedert mei 1652 tot eind april 1653.	3
69.	Een register, meest brieven van Haar Hoog Mogenden ministers in Denemarken alsmede memories en resoluties door de Staat in de jaren 1653, 1654, 1655 en 1656 respectievelijk in de Deense zaken genomen.	-
70.	Een bundel van kopieën van Haar Hoog Mogenden resoluties genomen in het jaar 1653.	-
71.	Journaal van alle staats- als andere meest politieke zaken, voorgevallen sedert 1 mei 1653 tot en met 22 november 1653,	-
72.	Negen kopieën van secrete en andere brieven, nevens twee kopieën van concept-traktaten met Frankrijk, nevens drie resoluties met de punten tot het voorgeschreven traktaat betrekking hebbend, alsmede enige concept-artikelen tot het traktaat met Brandenburg te sluiten en een Hollandse resolutie, alle van het jaar 1654, zijnde enige van belang.	-
73.	Kopieën van Haar Hoog Mogenden resoluties in het jaar 1654.	-
74.	Kopieën van missiven, memories en staten, met enige Haar Hoog Mogenden resoluties, alle van het jaar 1654.	-
75.	Kopie-adviezen van de admiraliteitscolleges, missiven en stukken alsmede resoluties, alle betreffende de zeezaken van het jaar 1655.	-
76.	Kopieën, meest alle missiven van de ambassadeur Boreel, 1655.	-
77.	Een bundel van alle extracten van Haar Hoog Mogenden resoluties, genomen in het jaar 1655.	-
78.	Kopie van een secrete resolutie, bericht wegens de vervallen 's lands fortificaties, secrete artikelen en ingrediënten tot een traktaat met Brandenburg, nevens een kopie van de toestemming op de staat van oorlog van het jaar 1655.	-
79.	Kopieën van adviezen en brieven van de respectieve admiraliteitscolleges en enige heren Haar Hoog Mogenden Gedeputeerden, meest betreffende de zeezaken, alsmede van andere particulieren, alle van geen belang en van het jaar 1655.	-
80.	Kopieën van missiven en resoluties betreffende de militaire zaken,	-

Nr.	Omschrijving	Inv.nr.
	voorgevallen in het jaar 1655.	
81.	Journaal van alle staats- als andere meest politieke voorgevallen zaken, sinds 19 januari 1655 tot en met 6 januari 1656.	5
82.	Kopieën van Hare Hoog Mogenden resoluties genomen in het jaar 1656.	-
83.	Register van kopieën van brieven aan en van de Staat door en van dezelve ministers aan de koningen van Zweden, Denemarken en Polen mitsgaders de Keurvorst van Brandenburg en Danzig geschreven, nevens Hare Hoog Mogenden resoluties, secrete als andere, met de bijlagen daarop betrekking hebbend, allen van het jaar 1656.	-
84.	Brieven van staatszaken, door resident Van Aitzema aan verscheidene personen geschreven sinds 30 december 1650 tot eind december 1656.	-
85.	Kopieën van secrete en andere brieven met bijlagen en enige memories als anders, geadresseerd aan Haar Hoog Mogenden en ingekomen in het jaar 1656.	-
86.	Een bundel met secrete brieven en resoluties Engeland betreffende, meest verbrand en van het vuur genomen in het huis van de klerk Lelienbergh, alles van het jaar 1656.	88
87.	Drieëndertig kopieën van secrete en andere brieven en een secrete resolutie en twee kopieën van een instructie voor een gezant naar Moskou, alsmede twee provinciale adviezen als een van Zeeland en Friesland en nog drie stukken betreffende de marine, alle kopieën van het jaar 1656.	-
88.	Stukken betreffende het schip de Groene Jager van het jaar 1656.	-
89.	Kopieën van secrete en andere brieven met enige bijlagen en memories, geadresseerd aan Haar Hoog Mogenden en ingekomen in het jaar 1656.	-
90.	Kopieën van verscheidene Franse brieven van Boreel, 1657.	-
91.	Register van resoluties van Haar Hoog Mogenden van 16 maart tot 31 december 1657.	-
92.	Journaal van alle staats- en andere meest politieke zaken, voorgevallen sinds 6 januari 1656 tot 9 oktober.	6
93.	Kopieën van brieven door Haar Hoog Mogenden ambassadeurs uit Elbing, Marienberg en Danzig aan de Staat geschreven, alsmede enige van de heer Percheval Pels aan de Generaliteit geschreven in het jaar 1657.	-
94.	Kopieën van brieven en memories, ter Generaliteit ingekomen in 1657, met enige kopieën van resoluties daarop genomen.	-
95.	Kopieën van brieven en stukken betreffende Zweden van het jaar 1657.	-
96.	Negenenvijftig kopieën van secrete en andere brieven, alsmede twaalf resoluties en twee secrete extracten alsmede een kopie instructie voor de heer luitenant admiraal Wassenaer, alle van het jaar 1657.	-
97.	Kopie van een advies van de Raad van State, dienende tot een order en reglement voor 's lands militie te voet en te paard, van 21 december 1627.	-
98.	Kopieën van missiven, memories, proposities etc. betreffende	-

Nr.	Omschrijving	Inv.nr.
	Denemarken en Polen van het jaar 1657.	
99.	Kopieën van missiven, memories, zowel secrete als andere, gediend hebbende in de ambassades aan Zweden, Polen en Brandenburg in het jaar 1657.	-
100.	Kopieën van brieven, ter Generaliteit uit Spanje ingekomen in het jaar 1657.	-
101.	Missiven en resoluties betreffende ambassade van Polen, Denemarken, Keurvorst van Brandenburg en Danzig anno 1657.	-
102.	Kopieën, missiven en adviezen over zeezaken van het jaar 1657.	-
103.	Verscheiden brieven aan resident Van Aitzema geschreven in het jaar 1657 ten tijde van de Zweedse, Poolse en onze oorlog.	23
104.	Brieven, adviezen en resoluties betreffende de zeezaken van het jaar 1658.	-
105.	Kopieën van brieven aan Haar Hoog Mogenden uit Friesland, geschreven in 1658.	-
106.	Kopieën van brieven, memories, resoluties etc., ingekomen en gediend hebbende in Haar Hoog Mogenden vergadering, 1658.	24
107.	Missiven aan de heer Van Aitzema betreffende Duitsland, 1658.	-
108.	Kopieën van brieven van en aan de Staat, memories, remonstranties, resoluties van Haar Hoog Mogenden als andere stukken en papieren, alle zaken Denemarken betreffende, van het jaar 1658 en 1659.	-
109.	Kopieën van Haar Hoog Mogenden resoluties van 1658 geschreven bij kohieren.	-
110.	Miscellanea van brieven, memories, proposities, resoluties etc. van het jaar 1659.	-
111.	Deense en Zweedse brieven en bijlagen, 1659, met de resoluties daartoe betrekking hebbend, 1659.	-
112.	Kopieën van brieven, proposities, memories, resoluties etc., alle betreffende de Deense en Zweedse zaken van het jaar 1659.	-
113.	Kopieën van de redenen en motieven betreffende de zaken van de Landen van Overmaze en een conventie met Downing, nevens een resoluties van Haar Hoog Mogenden van het jaar 1659.	-
114.	Kopieën van brieven met haar bijlagen, proposities en memories van de heer ambassadeur Nieupoort uit Engeland geschreven en overgezonden met enige resoluties daarop slaande, allen van het jaar 1659.	-
115.	Journal van alle staats- als andere meest politieke voorgevallen zaken, daarin verscheidene cijfers, beginnende 10 oktober 1657 en eindigende 30 mei 1659.	7
116.	Journal van de staats- en meest andere politieke zaken, waaruit de resident Van Aitzema zijn brieven schijnt te hebben geformeerd, die hij sinds 2 januari 1657 tot 1 september 1660 aan verscheidene zijn correspondenten heeft gehad.	11
117.	Kopieën van missiven van de heer Van den Honaert en Eckbergh van het jaar 1659.	-

Nr.	Omschrijving	Inv.nr.
118.	Journal van staatszaken en andere, meest politieke, voorgevallen sinds 30 mei 1659 tot 2 maart 1660	8
119.	Verscheidene resoluties betreffende memories en liquidaties nopende Oost-Friesland, gediend hebbende in Haar Hoog Mogenden vergadering anno 1660.	-
120.	Journal van allerhande politieke staats- en andere zaken met verscheidene aanvullingen, beginnende op 22 maart 1660 en eindigende op 2 december 1661.	-
121.	Brieven aan de heer Van Aitzema betreffende de zaken van Munster anno 1660, zijnde particulier.	-
122.	Brieven aan Haar Hoog Mogenden en de heer Van Aitzema alsmede verscheidene kopieën, memories en andere stukken, meer particuliere concernerende, alle van het jaar 1660.	-
123.	Verscheidene brieven aan de heer Van Aitzema, verscheidene jaren van verscheidene heren geschreven meest van de jaren 1660 tot en met 1668.	26, 28, 30
124.	Memories, brieven met bijlagen, en resoluties betreffende de zaken van Engeland, ingekomen en gediend hebbende in Haar Hoog Mogenden vergadering, 1660.	-
125.	Kopieën van proposities, memories en besluiten betreffende de Munsterse zaken, voorgevallen 1660.	-
126.	Kopieën van missiven aan Haar Hoog Mogenden ter Generaliteit opgenomen, 1660.	-
127.	Particuliere brieven uit Oost-Friesland aan de heer Van Aitzema, geschreven, 1660.	-
128.	Brieven aan de heer Van Aitzema en enige memories en resoluties betreffende de particuliere zaken van een smeker, alle van het jaar 1661.	37
129.	Kopieën van memories, secrete en andere brieven van en aan de Staat met bijlagen, alle betreffende Engeland, 1661.	-
130.	Kopieën van brieven van de ambassadeurs in Engeland en enige memories van de buitengewoon gezant Downing, alle van het jaar 1661.	-
131.	Kopieën van een remonstrantie wegens het recht de non evocando van die van Gemert, van 14 april 1662.	-
132.	Kopie missiven van de heren Renswoude, Sasburg en Deutecom van het jaar 1662.	-
133.	Particuliere brieven aan de resident Van Aitzema anno 1662.	50
134.	Kopieën van brieven, memories en resoluties van en aan de Staat betreffende Engelse zaken van het jaar 1662.	-
135.	Kopieën van brieven en memories betreffende 100.000 rijksdaalders, noch onvereffend tussen Haar Hoog Mogenden en de Keurvorst van Brandenburg, ter Generaliteit gediend hebbende in het jaar 1662.	-
136.	Kopie van secrete en andere brieven uit Frankrijk en van de Zwitserse kantons met bijlagen en resoluties van Haar Hoog Mogenden, daarop betrekking hebbend alsmede memories van de ambassadeur van	-

Nr.	Omschrijving	Inv.nr.
	Frankrijk, alle van het jaar 1662.	
137.	Brieven betreffende de verzochte inclusie van Lubeck, Bremen en Hamburg in het traktaat van het jaar 1662 tussen deze staat en Frankrijk.	-
138.	Kopieën van brieven met bijlagen, memories en proposities, ter vergadering van Haar Hoog Mogenden ingekomen, met enige resoluties daarop slaande, alle van het jaar 1663.	-
139.	Journalen van opmerkelijke staats- en politieke zaken als andere zaken door resident Van Aitzema gehouden, naar het schijnt tot het formeren van zijn brieven van correspondentie, bestaande uit tweeëntwintig kohieren, beginnende op 27 augustus 1660 en eindigende op 11 december 1663.	-
140.	Brieven aan de heer Van Aitzema uit Wolffenbüttel, geschreven in de jaren 1662 en 1663.	-
141.	Brieven aan de heer Van Aitzema, geschreven in het jaar 1663.	27
142.	Kopieën van verscheidene brieven en memories van de ambassadeur Van Gogh, ook van de gezant Downingh, en enige resoluties bij Haar Hoog Mogenden daarop genomen, alle zaken Engeland betreffende, van het jaar 1664.	-
143.	Journal van allerhande politieke staats- en andere zaken met enige weinige inserties, beginnende op 4 april 1662 en eindigende op 4 januari 1664.	-
144.	Brieven aan de heer Van Aitzema en minuten van memories hem ter vergadering gepresenteerd van het jaar 1665.	29
145.	Journal van allerhande staats-, politieke en andere zaken, daaruit de resident Van Aitzema schijnt geformeerd te hebben zijn brieven van correspondentie, beginnende op 30 december 1660 en eindigende op 2 januari 1666.	-
146.	Miscellanea, minuten, brieven, resoluties, item de secrete negotiatie van Van Beuningen in Frankrijk, alle dienende tot het historisch verhaal van de heer Van Aitzema in het jaar 1667.	-
147.	Journal van allerhande staats-, politieke en andere zaken, daaruit resident Van Aitzema schijnt geformeerd te hebben zijn brieven van correspondentie, beginnen op 28 januari 1667 en eindigende op 10 januari 1668.	13
148.	Brieven uit Oost-Friesland aan de heer Van Aitzema van het jaar 1668.	-
149.	Register van verscheidene zaken en stukken als instructies, staten van oorlog, petitie van de Raad van State, balansen, liquidatie van de Staat met Frankrijk en Engeland, borderellen, verpachtingen etc. van verscheidene jaren, alle de Staat betreffende.	58
150.	Register van verscheidene zaken van Staat volgens het register, daarvan in het begin dezes gesteld, zo deze als andere staten betreffende, zijnde alle van verscheidene jaren en confuus gesteld.	55
151.	Kopieën miscellanea van verscheidene jaren de Staat betreffende, doch van geen belang.	-
152.	Kopieën van proposities, memories, instructies, lijsten, brieven en	-

Nr.	Omschrijving	Inv.nr.
	resoluties van de Staat van verscheidene zaken en jaren.	
153.	Kopieën miscellanea van verscheidene en in het bijzonder oude jaren, daaronder vele van consideratie, de Staat alle betreffende.	-
154.	Kopie miscellanea van verscheidene jaren de Staat betreffende, doch van geen belang.	-
155.	Manuscript particularia in rechten, geometrie als andere.	53
156.	Kopieën miscellanea van proposities, memories, instructies, brieven met bijlagen aan en van de Staat alsmede resoluties, alle van verscheidene jaren, de Staat betreffende.	-
157.	Verscheidene stukken en papieren van geen belang, de Staat betreffende.	-
158.	Verscheidene particuliere missiven als andere stukken van geen belang de Staat betreffende.	-
159.	Een bundel van diverse brieven en verschillende jaren met betrekking tot de stad Bremen.	-
160.	Stukken van allerhande natuur en jaren de Staat niet betreffende.	-
161.	Extracten instrumenti pacis caesarei.	-
162.	Brieven aan de heer Van Aitzema hem particulier betreffende.	47, 49, 51
163.	Particuliere stukken van verscheidene jaren.	-
164.	Een bundel van particuliere brieven aan de heer Van Aitzema.	-
165.	Stukken, de Staat niet betreffende, van verschillende jaren.	-
166.	Originele brieven, kwitanties en andere papieren, de heer Van Aitzema in zijn particulier concernerende, van verscheidene personen en jaren.	52
167.	Particuliere brieven aan de heer resident Van Aitzema.	-
168.	Particuliere missiven van verscheidene talen en jaren.	-
169.	Particuliere brieven, geschreven aan de heer Van Aitzema door hertog Augustus van Brunswijck.	-
170.	Miscellanea brieven van Hamburg en Bremen, meest particulier.	-
171.	Kopieën miscellanea van verscheidene jaren, daaronder enige van consideraties en alle de Staat betreffende.	82
172.	Verscheidene stukken en papieren, de Staat in het generaal en enige provincies, alsook steden in het bijzonder betreffende, van diverse jaren.	-
173.	Originele brieven, aan de heer Van Aitzema in verscheidene jaren geschreven, en andere weinige stukken zijn Edelheid in particulier betreffende.	-
174.	Adversaria miscellanea op de Staat betrekking hebbend en van verscheidene jaren.	-
175.	Brieven in verscheidene jaren aan de heer Van Aitzema door diversen geschreven.	18, 22, 25, 31
176.	Verscheidene declaraties van klerken, die de resident Van Aitzema	-

Nr.	Omschrijving	Inv.nr.
	hebben gediend en daarnaar als klerken onder de eed van Haar Hoog Mogenden zijn genomen. ⁶	

BIJLAGE 2. LIJST VAN STUKKEN DIE VOORKOMEN IN DE LOKETKAS DER STATEN-GENERAAL EN AFKOMSTIG ZIJN UIT DE VERZAMELING-AITZEMA

Deze stukken, die voorkomen in de inventaris van de Loketkas van de Staten-Generaal, aanvragen onder het nummer in de kolom 'Inv.nr.'.

Rubriek	Nr.	Omschrijving	Inv.nr.
Loopende	210.	Stukken betreffende de neutraliteit van de heerlijkheid van Ameland als anders van de jaren 1635, 1636 en 1637.	101
Loopende	296.	Stukken en papieren, allen betreffende de prins van Oranje wegens de tutele, Lingen etc., als lijst van de begrafenis van prins Willem van de jaren 1651 en 1652.	95
Loopende	314.	Staatse resoluties en papieren betreffende de zwevende verschillen in de provincie Overijssel, 1654.	98
Loopende	322.	Geïnteresseerde jongeren, hovelingen, ingeërfden en volmachten tussen de Eems en Lauwers, 1655.	99
Loopende	345.	Brieven en stukken, gediend hebbende in de onlusten van de Ommelanden anno 1656 en 1657. Te vinden onder in de kas.	100
Loopende	349.	Order op de raadsbestellingen binnen Leeuwarden, 1657.	97
Loopende	401.	Adviezen en andere stukken, alle betreffende de verkochte repressaliën door de prins van Oranje tegen Spanje van het jaar 1663.	96
Oost-Friesland	46.	Stukken en papieren betreffende de heerlijkheden van In- en Kniphuysen.	76
Oost-Friesland	48.	Stukken betreffende de Oost-Friese standen van het jaar 1652.	41
Oost-Friesland	51.	Stukken en papieren betreffende de rekeningen en de liquidatie van het onderhoud van de militie, van het jaar 1655.	42
Oost-Friesland	53.	Stukken en papieren betreffende de standen en de stad Emden van het jaar 1659.	43
Hoog-Duitsland, Polen en Moskou	107.	Stukken als instructies, proposities, memories en brieven aan de resident Aitzema, alsmede resoluties van Haar Hoog Mogenden; alle betreffende de landen van Gulik, Kleef en Berch, van de jaren 1647, 1648 enz.	38

6 Afschrift van het zich in het archief der Staten-Generaal bevindende origineel (Loketkas 'Loopende' 428)

Rubriek	Nr.	Omschrijving	Inv.nr.
Hoog-Duitsland, Polen en Moskou	109.	Brieven en stukken, dienende tot van die van de gereformeerde religie binnen Danzig van de jaren 1650 en 1651.	73
Hoog-Duitsland, Polen en Moskou	110.	Stukken betreffende de Kleefse standen, thuis te Gennip, Elfertveltse of Boederbuse schult en repressaliën van het jaar 1651	39
Hoog-Duitsland, Polen en Moskou	113.	Stukken betreffende het schip St. George, door de Hollandse schepen op de Elbe genomen, 1653.	34
Hoog-Duitsland, Polen en Moskou	118.	Stukken betreffende het geven van assistentie aan de stad Bremen wegens Zweden en de mediatie derselver differenties van het jaar 1654.	35
Hoog-Duitsland, Polen en Moskou	120.	Stukken betreffende de 1750 rijksdaalders in een contingent van 50.000 rijksdaalders en nog 792 rijksdaalders, door de Keurvorstelijke Kleefse regering van de stad Wesel bij dreiging van executie gevorderd, 1655.	74
Hoog-Duitsland, Polen en Moskou	136.	Stukken betreffende het verschil tussen de graaf van Oldenburg en de stad Bremen, beginnende met de jaren 1646 tot 1657.	33
Hoog-Duitsland, Polen en Moskou	139.	Stukken, papieren en brieven betreffende slands militie tot Danzig in het jaar 1667.	72
Hoog-Duitsland, Polen en Moskou	142.	Stukken en papieren betreffende de stad Wesel en opbrengsten alsmede het onderhoud van de poorten, bruggen, corps de guardes etc., beginnende met het jaar 1630 en eindigende met het jaar 1658.	44
Hoog-Duitsland, Polen en Moskou	148.	Stukken betreffende de onderlinge verschillen tussen de bisschop van Munster en die van de stad in het jaar 1659.	40
Hoog-Duitsland, Polen en Moskou	157.	Privileges door de keizer Leopold geconfirmeerd en gegeven aan de rijksstad Aken op 17 juli 1660.	68
Brandenburg	12.	Kopieën en stukken ter generaliteit wegens Keur-Brandenburg en in specie tot het maken van een alliance offensief en defensief met deze staat, gediend hebbende in het jaar 1648.	69
Brandenburg	14.	Stukken en artikelen, dienende tot het maken van een traktaat met Brandenburg, 1649.	70
Brandenburg	18.	Stukken betreffende het maken van een alliancie defensief tussen Haar Hoog Mogenden en de Keurvorst van Brandenburg van het jaar 1655.	71
Frankrijk	110.	Stukken en papieren, allen betreffende het nemen en opbrengen van twee Franse schepen	89

Rubriek	Nr.	Omschrijving	Inv.nr.
		door de vice-admiraal De Ruyter met de gevolgen en aankleven vandien in het jaar 1657.	
Portugal	18.	Stukken betreffende Portugal en speciaal die gediend hebben tot het maken van een traktaat van vrede, allen van het jaar 1648.	90
Italië, Savoye, Constantinopel, Marokko, Venetië, Zalee en Barbarije	32.	Stukken betreffende de Vaudoisen in Piemont van het jaar 1655.	93